

Keď sme v minulom čísle uverejnili pozvánku na pietny akt odhalenia pamätnej tabule Jana Mikloška, veľa ľudí sa ma pýtalo: „Kto je to ten Miklošek, čo urobil, prečo bude mať pamätnú tabuľu?“ Všetkým tým, ktorí meno Jan Miklošek nepoznajú, prinášame stručný životopis hrdinského letca RAF.

Jan Miklošek starší, letcov otec, sa do Diószegu prisťahoval niekedy po roku 1900 so svojou prvou manželkou Máriou, rodenou Havránkovou, s ktorou mal päť detí. Rodina pochádzala z Uhorského Ostrova a do Diószegu prišli za prácou. Ján Miklošek st. dlhé roky pracoval ako zámočník v cukrovare. Jeho prvá manželka v roku 1915 zomrela a ich deti postupne odišli za prácou do Ameriky. Jan Miklošek sa druhýkrát oženil s vdovou Máriou Szilágyiovou, rodenou Čambálovou, ktorá pochádzala z Abrahámu, mala dve deti a slúžila v kaštieli baróna Karla Kuffnera de Dioszegh, kde mala na starosti pranie a upratovanie. Spolu mali ešte ďalšie dve deti – syna Jana a dcéru Máriu (vydatú Krommerovú, ktorá celý svoj život prežila v našom meste). Jan Miklošek st. mal v cukrovare ťažký pracovný úraz a prišiel o ruku.

Jan Miklošek ml. sa narodil 1. februára 1916 vo Veľkom Diószegu, kde absolvoval obecnú školu a do meštianky chodil v Senci. Bol rovesníkom a priateľom Jozefa Pokreisza a pana Tanczera. Pán Pokreis nám o Jankovi povedal, že to bol dobrý kamarát, v škole bol veľmi usilovný a dobre sa učil. Okrem toho bol aj veľmi zručný remeselník, čo sa mu v profesii pilota určite zišlo.

Vždy sa túžil stať letcom a tak sa vybral späť na Moravu, odkiaľ pochádzala jeho rodina a v rokoch 1934–1936 študoval na Pilotnej škole v Prostějove, ktorú úspešne absolvoval. Dňa 1. septembra 1937 bol menovaný vojenským letcom RČS a jeho prvým pôsobiskom bolo letisko Tri duby pri Sliachi.

Po vzniku Slovenského štátu a pričlenení Diószegu k Maďarskému štátu bol nútený zmeniť domovskú príslušnosť, lebo ako príslušník armády nemohol byť občanom Maďarského štátu. V tom čase sa nemohol dostať ani domov k svojej rodine a preto sa rozhodol, tak ako viaceri slovenských pilotov, ktorí chceli bojovať proti nacistickému Nemecku, k emigrácii.

Pred odchodom do zahraničného odboja bol istý čas väznený, lebo sa zúčastnil na prípravách jedného odhaleného odletu, ale nakoniec ako syn moraváka dostal od Slovenského štátu úradné povolenie vysťahovať sa do Juhoslávie. Do Belehradu prišiel 8. decembra 1939 a odtiaľ sa cez Stredný východ dostal do Francúzska.

Po kapitulácii Francúzska odplával jednou z lodí do Anglicka, kde sa stal príslušníkom 311. Československej bombardovacej perute RAF. Ako príslušník tejto perute absolvoval mnoho úspešných misií.

Dňa 15. septembra 1941 smeroval jeho posledný bojový let na prístav Hamburg. Už pred letom mal zlé tušenie. Na izbe si preto dôkladne zbalil svoje osobné veci a až do nástupu do svojho lietadla Wellington KX-L R-1015 zostal zádušným. Na operačný let odštartoval so svojou posádkou krátko po 20. hod. Lietadlo sa však počas letu zrútilo v plameňoch na zem. Pri havárii zahynula celá posádka. Všetci boli pochovaní 18. septembra 1941 v Lingene.

Spomienky na Janov život v Anglicku rodine sprostredkoval jeho najbližší priateľ, letec Oldřich Hlobil z Valašského Meziříčí, ktorý Janovu mamu a sestru po vojne niekoľkokrát navštívil. Medzi letcami platilo pravidlo, že tí, ktorí leteli do boja, svoje osobné veci vždy odovzdali priateľovi, ktorý ostával na zemi. Práve Oldřich Hlobil bol tým, ktorému ostala smutná povinnosť vrátiť Janove veci jeho rodine.

Po II. svetovej vojne bol Jan Miklošek v roku 1947 povýšený na večnú pamiatku na štábného rotmajstra letectva v zálohe a prezidentom republiky mu bola udelená Československá medaila za chrabrosť. Dekrét o udelení medaily podpísal generál Ludvík Svoboda.

Na dlhé roky bolo hrdinstvo príslušníkov RAF zakázanou témou a mnohí z tých, ktorí prežili, boli za svoju minulosť perzekuovaní. Až po nežnej revolúcii sa im dostalo rehabilitácie a tak aj Jan Miklošek bol v roku 1991 veliteľom letectva a PVO ČSFR mimoriadne povýšený do hodnosti plukovník vo výslužbe in memoriam.

Počas socialistickej éry sa nám nepodarilo primeraným spôsobom vyjadriť úctu a vďaku tomuto hrdinovi, hoci mnohí z nás nikdy nezapudli na skutočnosť, že za našu slobodu vďačíme aj jemu a ostatným slovenským letcom, ktorí bojovali a padli v uniformách RAF.

Túto skutočnosť sme aspoň symbolicky napravili odhalením pamätnej tabule, ktorá bude navždy pripomínať hrdinstvo nášho rodáka a spoluobčana Jana Mikloška.

ES